

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Ю. В. Рудоманенко
«Психологічні особливості прокрастинації особистості:
позитивні та негативні прояви і наслідки»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 053 Психологія.

Рецензована дисертаційна робота присвячена проблемі прокрастинації особистості, яка у сучасних реаліях суспільства є актуальною, оскільки в багатьох сферах людської діяльності (навчальній, трудовій, соціальній, побутовій) особистості бракує часу для здійснення важливих запланованих справ, що заважає особистісному розвитку, шкодить міжособистісним стосункам та призводить до фінансових збитків. Безумовно, особливо необхідним є вивчення позитивних та негативних проявів і наслідків прокрастинації особистості, що дозволить впроваджувати своєчасно засоби корекції та превенції.

Здобувачка здійснила теоретичний аналіз здобутків світової та вітчизняної науки з проблематики, що досліджується. За результатами теоретико-методологічного аналізу виявлено, що прокрастинація – феномен складний, багатокomпонентний, який виявляється у різних сферах людської діяльності. З'ясовано також, що актуальними напрямками дослідження феномену прокрастинації є вивчення його структури, поведінкових проявів і наслідків, характеристик особистості прокрастинатора, життєвих сфер зволікань.

В дисертації узагальнено методологічні підходи до концептуалізації феномену прокрастинація – намагання окреслити абриси саме ірраціональної складової у сутності прокрастинації, спонукало здобувачку розглянути характеристики, що по'язані з прокрастинацією задля встановлення як позитивних, так і негативних проявів і наслідків. Отриманий у такий спосіб матеріал забезпечив достатню теоретико-методологічну та емпіричну обґрунтованість вихідних положень дисертаційної роботи.

Авторкою сформульована власна модель структури прокрастинації, виділено її якісні характеристики, структурні компоненти, надано власне визначення феномену, побудовано модель феномену прокрастинації, систематизовано класифікацію проявів та наслідків, життєвих сфер зволікань. Також було створено комплекс авторських психодіагностичних методик: «Опитувальник структурних компонентів прокрастинації особистості», «Опитувальник наслідків прокрастинації особистості», «Опитувальник проявів прокрастинації особистості», «Опитувальник зволікання у життєвих сферах особистості». Застосування дібраного комплексу методів та методик дозволило досягнути поставлену в роботі мету – теоретично обґрунтувати та емпірично вивчити структуру прокрастинації особистості, позитивні та негативні прояви і наслідки прокрастинації особистості, індивідуально-психологічні особливості прокрастинатора.

Наукова новизна дослідження Юлії Рудоманенко полягає у тому, що: вперше: побудовано концептуальну модель прокрастинації, у структурі якої, окрім когнітивного, часового, поведінкового та емоційного компонентів, виділено ціннісний компонент; отримано конфігурацію детермінованості прокрастинації, яка свідчить про тісний зв'язок прокрастинації з її наслідками для людини, що виявляються через їх прояви у поведінці; встановлено, що наслідки прокрастинації можуть за певних умов ставати її чинниками, тобто прокрастинація породжує подальшу прокрастинацію, що призводить до закріплення такої поведінки та утворення типових характерних рис прокрастинатора; виявлено психологічні чинники прокрастинації особистості та позитивних і негативних її наслідків для особистості; визначено психологічний портрет особистості, яка стикається з негативними та/або позитивними наслідками прокрастинації; сформульовано власну класифікацію наслідків прокрастинації особистості. Створено комплекс психодіагностичних методик: «Опитувальник структурних компонентів прокрастинації особистості»; «Опитувальник наслідки прокрастинації особистості»; «Опитувальник прояви прокрастинації особистості»; «Опитувальник зволікання у життєвих сферах особистості». Поглиблено розуміння щодо

проявів та життєвих сфер зволікань особистості, індивідуально-психологічних особливостей прокрастинатора, поведінкові прояви та наслідки зволікань, можливості їх корекції та превенції; конкретизовано визначення прокрастинації.

У рецензованій роботі розкрито та виконано всі поставлені завдання, а дисертаційне дослідження виконане в межах наукової теми кафедри загальної та диференціальної психології «Індивідуально-психологічні особливості професійного самоздійснення особистості» (номер держреєстрації 0119U002018, затверджена до виконання рішенням Вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського», протокол №5 від 28.12.18 р.).

Водночас рецензована робота не позбавлена певних недоліків та дискусійних питань, на яких хотілося б зупинитися:

1. Незважаючи на всебічне теоретичне висвітлення з боку різних дослідницьких підходів феномену прокрастинації, все ж надано обмаль даних про погляд на структуру та структурні компоненти прокрастинації.

2. Авторкою лінь додано до пасивних проявів зволікань, при тому що у теоретичному дослідженні все ж таки наголошується більшістю дослідників про відмінності ліні та прокрастинації. Бажано б було, на наш погляд більш детально пояснити авторський погляд на означену проблему.

3. Детальний опис вправ що входять до експериментальної програми і представлені у розділі 3.9. Науково-методичні рекомендації щодо психологічної корекції та превенції прокрастинації особистості раціонально було б розмістити у додатках.

4. Наявні невеликі прогалини, неточності у формулюваннях, невдалі звороти, помилки в оформленні тексту, літератури тощо.

У цілому дисертаційне дослідження Рудоманенко Юлії Володимирівни «Психологічні особливості прокрастинації особистості: позитивні та негативні прояви і наслідки» є завершеним самостійним характеризується новим підходом і практичною цінністю, відповідає вимогам наказу МОН України №40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (із

змiнами, внесеними згiдно з Наказом Мiнiстерства освiти i науки № 759 8 вiд 31.05.2019) i «Порядку присудження ступеня доктора фiлософiї та скасування рiшення разової спецiалiзованої вченої ради закладу вищої освiти, наукової установи про присудження ступеня доктора фiлософiї» (Постанова Кабiнету Мiнiстрiв України вiд 12 сiчня 2022 р. дослідженням, має наукову новизну, №44), а її авторка Рудоманенко Юлія Володимирівна заслуговує присудження ступеня доктора фiлософiї в галузi знань 05 Соцiальнi та поведiнковi науки зi спецiальностi 053 Психологiя.

Рецензент

кандидат психологiчних наук, доцент,
доцент кафедри загальної та
диференцiальної психологiї

I.A.Василенко

